

## **Z pražákova notesu IX**

### **Vrchotovy Janovice hledají svou tvář. Najdou ji?**

Pokud jste někdy nahlíželi do historie Vrchotových Janovic, jistě jste si všimli, že od už "nepaměti" mají několik vnitřně jednotných částí. Nejen stavebně-architektonicky, ale i kulturně či svým duchem se odlišuje historický střed obce (zhruba mezi kostelem, zámkem a křižovatkou "U Francima", Městečko, čtvrt rodinných domů nad obchodem "U čiperů" směrem k Hliništi a státní silnici i zástavba podél cesty směrem k Voračicím.

To podstatné, co na nás působí v sídlech, ať už jsme pouhými návštěvníky či jejich stálými obyvateli, je především jejich uspořádání - charakter ulic, místa k setkávání, vzdálenosti či zapojení v terénu...

Existuje nějaký vztah mezi tímto uspořádáním a tím, co bychom nazvali "mírou obyvatelnosti"? Lze navrhnout takovou zástavbu, která bude obyvatelnější (příjemnější k bydlení) než jiná? Jistěže ano.

A nemáme zde na mysli luxus vybavení domů.

- Vždy je lepší, pokud uspořádání více domů působí dohromady jako jednotný celek - čtvrť má svou tvář.
- Další logickou podmínkou zmiňovanou urbanisty je zapojení sídel do okolní krajiny. Co nejpřirozeněji - nerušit horizont, tvary kopírující terén, barevně i materiálově návazné apod.
- Také půdorys domů hraje svou roli. Do venkovského prostředí v rozmanité kopcovité krajině se příliš nehodí "kostky" s plochou střechou, ani roztažené ploché bungalovy...
- Delší plochy a liniové prvky (ploty, zdi, ulice aj.) by na sebe měly navazovat a měly by se setkávat cíleně na vhodných místech - křižovatky, vedlejší návsí a pod.
- Důležitá je orientace domů vzhledem k průběhu ulice a to rovněž vzhledem ke světovým stranám - zejména kvůli využití světla a tepla z oslunění.
- Velmi důležité jsou vzdálenosti mezi sousedními objekty a také pěší dostupnost frekventovaných míst (obchody, pošta, hospoda, park, místa pro odpad...).
- Dohromady musí zástavba podporovat společenské funkce - potkávání lidí, venkovní kulturní akce, hřiště pro děti.

Je ještě mnoho dalšího, co by měla splňovat obytná zástavba vstřícná ke svým obyvatelům.

Může být ale uspořádání sídel na obtíž či vysloveně škodit svým obyvatelům? Také ano. Například

- pokud jsou postavena "výhodně" pro investora místo obyvatele, podle stylu "minimální náklady, maximální zisk z parcel a ze stavby",
- pokud je neuspořádaná, bez jednotné myšlenky a bez vztahu k místu,
- pokud ignoruje společenské, estetické nebo hygienické potřeby nebo soukromí obyvatel.

Jakou tvář mají a budou mít Vrchotovy Janovice? Laskavou a harmonickou, anebo odtažitou či beztvárovou? To jsou otázky, na které se v odpovědi můžeme lišit. V zájmu všech ale je tuto tvář hledat a pečovat o ni, jelikož je to právě tato tvář (rázovitost), která v nás i v návštěvnících zanechává nejsilnější dojmy.

Přestože vznikající územní plán ve své podstatě neumožňuje ráz výstavby ovlivnit (určuje především využití pozemků), je možné, aby si obec ve spolupráci s architektem-urbanistou sama naplánovala uspořádání a vzhled nové výstavby - svoji budoucí tvář - s pomocí regulačního plánu. Jiný stejně spolehlivý nástroj dnes neexistuje. Argument, že je "to" drahé tady neobstojí. Nikdy v minulosti nebyly stavební materiály, ani služby stavitelů a projektantů tak dostupné, jako dnes. Energie, hmoty a technika na stavby nebyly nikdy tak levné, jako dnes. Srovnajme dnešek třeba se situací před sto lety a tehdejším urbanismem...

Nemůžeme se ubránit dojmu, že čím více se staví domů, tím méně se dbá na jejich vzájemné uspořádání a soulad, na jejich umístění v krajině či obci. Tím je ale opomíjeno to úplně základní. Sídla přece vznikají proto, že v určitém území chceme žít, chceme bydlet a ne být umístění - a žít (bydlet) znamená vést společenský život, komunikovat, vyrábět, odpočívat, vytvářet kulturu, bavit

se i obchodovat, prožívat...

Jenže jak chcete žít v místě, které žití nepřeje - přeje pouze ubytování lidí a vozidel?

Není to tak dávno, co se mnoho lidí v Janovicích otevřeně postavilo proti výstavbě obalovny asfaltových směsí a odtud se veřejná diskuze stočila k problematické výstavbě (nejen) průmyslových objektů "U lihovaru". Kriticky jsou občany vnímány nejen "modré haly", ale často i nesourodá obytná výstavba. Opravdu nechci tento problém znovu otevírat - je pravdou, že rozhodnutí o výstavbě v těchto místech už nejdou vrátit zpět ani opravit. Ale proč znovu opakovat stejné chyby? Nebylo by rozumné spíše problémům předcházet?

Roman Andres